

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum licite possit aliquis maledicer homini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

RESPONDEO. Dicendum, quod irrisio non fit nisi de aliquo malo, vel defectu. Malum autem, si sit magnum, non pro ludo accipitur, sed seriose. Unde si in ludum, vel risum vertatur, ex quo irrisiois vel illusionis nomen sumitur, hoc est quia accipit ut paruum. Potest autem aliquod malum accipi, ut paruum, dupliciter. Vno modo, secundum se: alio modo, ratione personae. Cum autem aliquis alterius personae malum, vel defectum in ludum, vel risum ponit, quia secundum se paruum malum est, est ve niale, & leue peccatum secundum suum genus. Cum autem accipitur quasi paruum ratione personae, sicut de deficiis puerorum, & stultorum parum ponderare solent, sic aliquem illudere, vel irridere, est cum omnino paripendere, & cum tam vilem estimare ut de eius malo non sit curandum, sed fit quasi pro ludo habendum: & sic derisio est peccatum mortale, & grauius quam contumelia: quae similiter est in manifesto, quia contumeliosus versus accipere malum alterius seriose, illud autem in ludum, & ita videtur esse maior contemptus & de honoratio. Et secundum hoc illud est graue peccatum, & tanto grauius, quanto maior reuerentia debetur personae, quae illuditur. Unde grauius est irridere Deum, & ea quae Dei sunt, secundum illud Isaia 37. Cui exprobrasti? & quem blasphemasti? & super quem exaltasti vocem tuam? & postea subditur. Ad sanctum Israel. Deinde secundum locum tenet irrisio parentum: unde dicitur Prover. 30. Oculum, qui subannat patrem, & despicit partum matris suae, effodiant eum cornu de torrentibus, & comedant eum filii aquae. Deinde iustorum derisio grauis est, quia honor est virtutis praemium, & contra hoc dicitur Iob. 12. Deridetur iusti simplicitas: quae quidem derisio valde nociva est, quia per hoc homines a bene agendo impediuntur, secundum illud Grego. Qui in aliorum actibus exortiri bona respiciunt, mox ea manu pestiferae exprobrationis euellunt.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ludus non importat aliquid contrarium charitati respectu eius, cum quo luditur: potest tamen importare aliquid contrarium charitati respectu eius, de quo luditur, propter contemptum, ut dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, quod ille qui reciduat in peccatum de quo ponitur, & ille qui simulat, non expresse Deum irridit, sed quasi interpretatiue, in quantum scilicet ad modum deridentis se habet. Nec tamen uenialiter peccando aliquis simpliciter reciduat, uel simulat, sed dispositiue, uel interpretatiue.

AD TERTIUM dicendum, quod derisio secundum suam rationem, leuius aliquid est, quam detractio, uel contumelia: quia non importat contemptum, sed ludum. Quandoque tamen habet maiorem contemptum, quam contumelia, ut supra dictum est, & tunc est graue peccatum.

QVAESTIO LXXVI.

De maledictione in quatuor articulos diuisa.

POSTEA considerandum est de maledictione. Et circa hoc quaeritur quatuor.

¶ Primo, Vtrum licite possit aliquis maledicere homini.

¶ Secundo, Vtrum licite possit aliquis maledicere irrationali creaturae.

¶ Tertio, Vtrum maledictio sit peccatum mortale.

¶ Quarto, De comparatione eius ad alia peccata.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum liceat maledicere aliquem.

AD PRIMUM sic proceditur.

Vtrum non liceat maledicere aliquem. Non est enim licitum preterire mandatum Apostoli, in quo Christus loquebatur, ut dicitur 2. ad Corin. 13. sed ipse praecipit Rom. 12. Benedicite, & nolite maledicere: ergo non licet aliquem maledicere.

¶ 2. Praeterea. Omnes tenentur Deum benedicere, secundum illud Dan. 3. Benedicite filii hominum domino: sed non potest ex ore eodem procedere benedictio Dei, & maledictio hominis, ut probatur Iacob. 3. ergo nulli licet aliquem maledicere.

¶ 3. Praeterea. Ille qui aliquem maledicit, ut optare eius malum culpae, uel poenae, quia maledictio videtur esse imprecatio quaedam: sed non licet desiderare malum alterius, quinimo orare oportet pro omnibus, ut liberentur a malo: ergo nulli licet maledicere.

¶ 4. Praeterea. Diabolus per obstinationem maxime subiectus est malitiae: sed non licet alicui maledicere diabolum, sicut nec seipsum. dicitur. Eccl. 1. Cum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam: ergo multo minus licet maledicere hominem.

¶ 5. Praeterea. Numer. 23. super illud, Quo maledicam, cui non maledixit Dominus, dicitur. Non potest esse iusta maledictio causa, ubi peccantis ignoratur affectus: sed homo non potest scire affectum alterius hominis, nec etiam utrum sit maledictus a Deo: ergo nulli licet aliquem hominem maledicere.

SED CONTRA est, quod Deute. 27. dicitur. Maledictus, qui non permanet in sermonibus legis huius. Eliseus etiam pueris sibi illudentibus maledixit, ut habetur 4. Reg. 2.

RESPONDEO. Dicendum, quod maledicere idem est, quod malum dicere. Dicere autem tripliciter se habet ad id, quod dicitur. Vno modo, per modum enuntiationis, sicut aliquis exprimitur modo indicatio, & sic maledicere nihil aliud est, quam malum alterius referre, quod pertinet ad detractioem: unde quandoque maledici detractores dicuntur. Alio modo, dicere se habere ad id, quod dicitur per modum causae: & hoc quidem primo, & principaliter competit Deo,

iter, & materialiter: & quod quandoque est peccatum mortale, & quod ueniale. Nam maledictio formaliter est ex suo genere mortale, ut patet. Materialiter autem si fit operatiue, non est mortale: si uero fuerit imperatiue, potest esse mortale. Et ratio diuersitatis est, quia praeter intentionem operatiue maledicentis, uerum legem, quae nec ex intentione, nec ex opere. Imperatiue autem quandoque laedit ex opere mini stri obloquentis, quibus non ex propria intentione. Dixi autem, ex suo genere, quia propter imperfectionem actus, siue ex parte obiecti, ut si parum malum operet, uel imperet: si ne ex parte operantis, ut si ex ira aut alia passione maledicat quamuis affectu tendat in malum, quia non ex consensu rationis in malum tendit, deficit a perfecta ratione peccati, sicut in ceteris peccatis ex suo genere contingit, ac per hoc non est mortale, ut in articulo 3. dicitur. Et hinc patet, quod maledictiones filiorum a parentibus, quae non transeunt guttur, non sunt mortalia peccata. Dicitur tamen haec inter tempus passionis, & tempus quietis, ne fallans. Et sciendum, quod ex hoc, quod maledictio est post transactam passionem doleret, si eueniret malum, quod optatur, non propterea signum est, quod fuerit peccatum ueniale maledictio, aut quod non ex intentione maledixerit: quoniam si tempore irae, aut aliter passionis transiit in malum passio, ut portione superioris ad contentum maledictionis flexerit, mortale peccatum est: si autem passio occupi fuerit, tamen exarsit, quod trahit ad consentum in actu uenerit. Oportet ergo ad ipsam passionem reuertitur, ut inspiciatur, an tunc maledictio consentu fuerit, hoc est, uoluerit perire, quod sic effectus non dicebat, an non. Hoc enim tempus infallibiliter ostendit, an mortale, an ueniale fuerit. Tempus autem

4. di. 18. q. 2. art. 1. q. 2. ad 1. Et tunc. q. 2. art. 8. ad 10. & 15. Et Psalm. 5. Et Ro. 11. & 12. c. 16. 3.

Est Originis Hom. 15. in Num. 22. sum a maledictio. rom. 1.

Super Quaestione septuagesima sextae articulo primo. In q. 76. nota ex 1. articulo eundem, quod fit proprie maledictio, si dicere malum in quantum malum, alicui ex intentione. Et ex hoc oritur, quod maledictio, sicut alia supradicta peccata, distinguitur in maledictionem formalem

quies post passionē
 ondit, q̄ nō est perfis-
 sēs animus erga ma-
 lū: & q̄ nō p̄ modū
 habuit, sed passiois
 transeūis peccauit.
 ¶ Nota secundo ex se-
 cundo art. q̄ maledi-
 cere creaturæ irratio-
 nali, in quātū ordinē
 habet ad rōnalē, pin-
 de est ac maledicere
 ipsi rōnali creaturæ
 ad q̄ ordinatū: sicut ma-
 ledicere creaturis in-
 quātū sunt Dei, pin-
 de est ac maledicere
 Deo, vt in litera dī,
 qm̄ est blaſphemie
 peccatū. Cū igit̄ ma-
 le licit q̄s diē natiui-
 tatis suæ & hm̄ōi, si
 nō solo ore, sed cor-
 de maledicit, maledi-
 cit t̄pi, in quātū cōi-
 net rōnalis creaturæ
 natiuitatem: ac p̄ hoc
 maledicere natiuitati
 suæ, qd̄ est optare ma-
 lū natiuitati suæ, qd̄
 est optare malū sibi-
 ipsi, q̄ natiuitate igref-
 sus est unā. Et qm̄ nō
 optat hoc uel illud
 modicū malum, sed
 absolute maledicere na-
 tiuitatē, q̄ capax ē ma-
 gni mali rōnalis crea-
 turæ, ut patet: conse-
 quens est, q̄ peccet
 mortaliter. Nec ob-
 stat, q̄ natiuitas sua
 q̄ p̄terijt, nō est am-
 plicapax mali: suffi-
 ciat. n. ad peccatū p̄-
 nerſitas inferionis, et
 si impossibile sit qd̄
 intendit, ut patet in ma-
 ledictione Dei, cui ni-
 hil mali p̄t accide-
 re. Nec agiteris ſeru-
 pulo, si diē festo nat̄
 ſit, q̄ diē suæ natiui-
 tatis maledixit, qm̄
 nisi festi maledictio
 intēta fuit, nō aggra-
 uat peccatū. Est nāq;
 hoc p̄ accūs respectū
 actūs illius maledic-
 tionis: sicut et̄ esse
 creaturæ Dei diē illū
 p̄ accūs se habet ad
 actū illius maledictio-
 nis, q̄ nō nisi in quātū
 natiuitatē suā conti-
 nit, fert̄ in illū, &c.
 Secus aut̄ est, si ex ſo-
 la ira maledicit, nec
 sibi, nec alteri optans
 malū, sed dicacitati
 fatiscaciens, & simili-
 ter si maledixit nati-
 uitatē suā, in quātū
 causā malorū p̄negē,
 optās illā non fuisse
 nō simpliciter, sed nō
 fuisse cām tātū mali.
 Hoc nāq; mō, nec et̄
 ueniale peccatum est,
 iuxta illud Iob, P̄re-
 at dies, i qua nat̄ ſū.
 Et de similibus idem
 intelligas, qd̄ de diē
 natiuitatis dictū est,

2. 2. q. 10. 27.
3.

qui omnia suo uerbo fecit, secū-
 dum illud Psal. 32. Dixit, & facta
 sunt. Consequenter autem com-
 petit hominibus, qui uerbo suo
 alios mouent per imperium ad
 aliquid faciendum: & ad hoc in-
 stituta sunt uerba imperatiui mo-
 di. Tertio modo, ipsum dicere
 se habet ad id, quod dicitur, qua-
 si expressio quædam affectus de-
 siderantis id, quod uerbo exprimitur
 : & ad hoc instituta sunt
 uerba optatiui modi. Prætermis-
 so ergo primo mō maledictio-
 nis, qui est per simplicem enun-
 tiationem mali, considerandum
 est de aliis duobus. Vbi scire o-
 portet, q̄ facere aliquid, & uelle
 illud, se consequuntur in bonita-
 te, & malitia, ut ex supradictis* pa-
 tet. Vnde in istis duobus modis,
 quibus malum dicitur per mo-
 dum imperantis, uel per modū
 optantis, eadem ratione est aliqd
 licitum, & illicitum. Si enim ali-
 quis imperet uel optet malum al-
 terius, in quantum est malum,
 quasi ipsum malum intendens, H
 sic maledicere utroque mō crit
 illicitum: & hoc est maledicere,
 per se loquendo. Si autem aliqs
 imperet, uel optet malum alteri
 subratione boni, sic est licitum,
 nec erit maledictio, per se loquē-
 do, sed per accidens: quia princi-
 palis intentio dicentis nō fertur
 ad malum, sed ad bonum. Con-
 tingit autem malum aliquid di-
 ci imperando uel optando sub
 ratione duplicis boni. Quando-
 que quidem sub ratione iusti, &
 sic iudex licite maledicit illū, cui
 præcipit iustam pœnam inferri.
 Et sic etiā Ecclesia maledicit ana-
 thematizando: sicut & prophete
 in scripturis quandoque impre-
 cantur mala peccatoribus, quasi
 conformantes uoluntatem suā
 diuinæ iustitiæ, licet hæ impreca-
 tiones possint etiam per modū
 prenuntiationis intelligi. Quan-
 doq; uero dicitur aliquid malū
 sub ratione utilitatis, puta, cū ali-
 quis optat aliquem peccatorē pa-
 ti aliquam ægritudinem, aut ali-
 quod impedimentum, uel ut ip-
 sic melior efficiatur, uel ut saltem
 ab aliorum nocimento cesset.

ARTICVLVS II.

Utrum liceat creaturam irrationalem maledicere.

AD SECUNDVM sic proce-
 ditur. Videtur, quod non
 liceat creaturam irrationalem ma-
 ledicere. Maledictio enim præ-
 cipue uidetur esse licita, in quantum
 respicit pœnam: sed creatura irra-
 tionalis non est susceptiua, nec
 culpæ, nec pœnæ: ergo eam ma-
 ledicere non licet.

¶ 2. Preterea. In creatura irrationali
 nihil inuenit nisi natura, quam
 Deus fecit: hanc autem maledice-
 re non licet, etiam in diabolo, ut
 dictum* est: ergo creaturam irrationalem
 modo licet maledicere.

¶ 3. Præterea. Creatura irrationalis autem
 sicut corpora, aut est transiens, sicut tempus,
 dicit Gregorius dicit in 4. Moral. Oportet
 dicere non existenti, ut iolum uero, ut
 ergo nullo modo licet maledicere crea-
 tionali.

SED CONTRA est, quod Dominus
 siculneq; ut habetur Matth. 23. Et Iob
 suo, ut habetur Iob 3.

RESPONDEO. Dicendum, quod
 actio, uel maledictio proprie ad illam
 cui potest aliquid bene, uel male conuenire
 cet rationali creaturæ. Creaturis autem
 libus bonum uel malum dicitur conuenire
 dine ad creaturam rationalem, proprie
 dem modo, per modum subueniendi,
 scilicet ex creaturis irrationalibus
 manā necessitati: & hoc modo Dominus
 dicit, Gen. 3. Maledicta terra in operum
 per eius sterilitatem homo punietur.
 intelligitur quod habetur Deut. 21. De
 reatua, & infra: Maledicti horreum
 Dauid maledixit motes Gelboe, &c.
 expositionē. Alio mō, creatura irrationalem
 ad rationalem per modū, significat